

Nr 232.

Av herr **Holmström**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående den fortsatta utbyggnaden och organisationen av landets försvarskrafter.

I proposition nr 210 har Kungl. Maj:t, med frångående av 1941 års försvarsutrednings förslag till utökning av fortifikationskårens personalstat, förordat, att sagda utökning skulle inskränkas till 6 beställningar för majorer eller kaptener, men med förmälan att, såsom en följd av den pågående förvaltningsutredningen, ändringar härutinnan framdeles kunna bli påkallade.

Sedan 1941 års förvaltningsutredning nu avgivit sitt betänkande, framgår därav, att utredningen framställt yrkanden på ännu större ökning av fortifikationskårens personal än försvarsutredningen föreslagit.

1941 års försvarsutredning har beträffande fortifikationskårens blivande organisation framhållit, att dennas storlek och inre struktur helt naturligt måste bli avhängig av det sätt, på vilket byggnadsförvaltningen vid försvarsväsendet i en framtid kan komma att bli ordnad. Då 1941 års militära förvaltningsutrednings förslag i dessa delar ännu ej förelåg vid tidpunkten för avgivande av försvarsutredningens betänkande, har försvarsutredningen emellertid varit hänvisad till att anknyta sina överväganden i huvudsak till *den bestående organisationen* under hänsynstagande till de vidgade arbetsuppgifter, som numera påvila och vid oförändrad organisation även framgent kunna beräknas komma att påvila dessa olika organ. Försvarsutredningen betecknar därför de framlagda behovsberäkningarna såsom preliminära och räknar med, att icke oväsentliga korrekationer kunna bli nödvändiga såsom en följd av det förslag i ärendet, som vore att förvänta från förvaltningsutredningen.

I anledning av 1941 års försvarsutrednings betänkande ha yttranden från ett flertal myndigheter avgivits. Sålunda har *chefen för armén* förklarat sig icke kunna fatta ståndpunkt till försvarsutredningens beräkning av personalbehovet vid fortifikationsstyrelsen, men funnit utredningens förslag att tillgodose behovet av särskild teknisk sakkunskap genom att härför avsedd ingenjörspersonal anställdes såsom icke-ordinarie personal lämpligt. *Arméförvaltningen* har understrukit försvarsutredningens uttalande, att staten för fortifikationskåren kunde komma att i hög grad påverkas av den blivande förvaltningsorganisationen, men har likväl föreslagit betydande personalförstärkningar, utöver vad som framgick av försvarsutredningens betänkande. *Svenska teknologföreningen* har förklarat, att

innan den blivande förvaltningsorganisationen tagit form, något avgörande ställningstagande från dess sida icke kunde förekomma. Särskilt gällde detta frågan, i vad mån vissa officersbeställningar skulle kunna ersättas med fast anställda civila byggnadsteknici. 1942 års försvarsberedning har på samma sätt anfört, att fortifikationskårens ställning och uppgifter inom försvarsorganisationen i väsentliga delar sammanhänge med vad som komme att beslutas rörande försvarets centrala förvaltningsorganisation. Ställning borde sålunda icke nu tagas till fortifikationskårens organisation eller personalsammansättning. Även 1942 års försvarsberedning har ansett det böra tagas under övertvägande, i vad mån en del av de av försvarsutredningen beräknade officerarna skulle kunna ersättas med fackutbildade ingenjörer. Därest tjänsteuppgifterna alltjämt skulle fullgöras av officerare vid kåren, borde officersbehovet i väsentlig utsträckning fyllas genom att ingenjörer efter ansökan antoges till elever vid särskilt anordnad fortifikationsofficerskurs, där de kunde meddelas de militära kunskaper och färdigheter, som vore erforderliga för tjänstgöring såsom officer vid denna kår.

Departementschefen har till statsrådsprotokollet antecknat beträffande fälttygskårens slutliga sammansättning, att denna måste bliva beroende av de beslut angående den militära förvaltningsorganisationen, som kunna komma att vidtagas i anledning av den då pågående förvaltningsutredningen. För egen del ansåg departementschefen, att med sådana förändringar i fråga om fälttygskårens sammansättning, vilka sammanhänge med det ökade personalbehovet inom den centrala förvaltningstjänsten, borde anstå, intill dess förvaltningsutredningen slutfört sitt uppdrag och personalbehovet sålunda bättre kunde överblickas. Beträffande fortifikationskåren anförde departementschefen, att det yttrande, som gjorts i fråga om fälttygkåren, i full utsträckning ägde sin giltighet jämväl för fortifikationskåren. Skälen för en avvaktande hållning vore enligt departementschefens uppfattning i själva verket så mycket större som 1941 års militära förvaltningsutredning, i vad avser byggnads- och fortifikationsförvaltningen inom försvarsväsendet, torde komma att framlägga mycket vittgående ändringsförslag.

De korrekationer, vilka 1941 års försvarsutredning ställt i utsikt såsom sannolika, måste väl emellertid av utredningen hava förutsatts komma att gå uteslutande i ökningens tecken. Det framlagda förslaget till fortifikationskårens förstärkande grundar sig nämligen icke på hänsyn till en omfattande omorganisation, utan måste fattas såsom en oundgänglig minimiförstärkning av ifrågavarande kårs officerspersonal och detta allt beroende av byggnadsförvaltningens inom försvarsväsendet organisation. Det är nämligen att märka, att fortifikationskåren genom 1936 års försvarsbeslut gavs en sådan utformning, att den kvantitativt måste hava ansetts otill-

räcklig även för lösandet av rena förvaltningsuppgifter i fred. Knappast inom något område av försvarsverksamheten ha erfarenheterna under kristiden i så hög grad bevisat riktigheten av det nu gjorda påståendet. Ett flertal exempel på sådana tillfällen, där denna personalkårs kvantitativa svaghet på ett ödesdigert sätt framträtt, kunna anföras. Här behöver endast pekats på de för riksdagen bekanta förhållandena vid utförandet av befästningsarbeten i en för försvaret viktig del av landet, där för ledandet av ifrågakvarande arbeten icke en enda fortifikationsofficer på aktiv stat kunde frigöras för att användas i ledningen av dessa arbeten. I en annan del av landet ha utförts betydande befästningsanläggningar utan att fortifikationsstyrelsen av rent personella skäl kunnat övervaka verksamheten. Resultaten ha också blivit dyrbara och i vissa fall mindre lämpliga åtgärder.

Försvarsutredningen har föreslagit, att den i varje arméfördelningsstab ingående fortifikationsofficeren, vilken handlägger ärenden rörande befästnings- och byggnadsväsendet inom fördelningens område, med hänsyn till de väsentligt vidgade arbetsuppgifterna skulle erhålla en kapten eller löjtnant som biträde. Härtill bör ytterligare framhållas nödvändigheten av att detta förslag förverkligas med hänsyn särskilt till befästningsfrågans handläggning och till tjänstens funktionerande, då för närvarande icke finnes tillgång till ersättare vid förfall för nämnde fortifikationsofficer.

Under hänsynstagande härtill, och då den påpekade organisatoriska svagheten utan tvekan måste sägas hava åsamkat staten väsentliga onödiga utgifter, synes det vara så mycket mera angeläget att icke ytterligare uppskjuta den nödvändiga förstärkning av fortifikationskåren, som försvarsutredningen, oberoende av den blivande förvaltningsorganisationen, ansett sig böra föreslå.

En av anledningarna till att flera av de hörda myndigheterna förordat uppskov och i vissa fall ytterligare utredning, torde ligga däri, att man ansett det möjligt att ersätta vissa officerare med civila teknici. Man har sålunda velat införa ett »antingen — eller» förhållande, i detta fall antingen fortifikationsofficeren eller den civile fackmannen och ansett att den tjänst, som omhänderhaves av officeren, vore av sådan art, att den lämpligare kunde omhänderhavas av den civile byggnadsteknikern. Detta antagande torde emellertid grunda sig på en missuppfattning av här ifrågakvarande tjänsters innebörd. Inom den militära byggnadsverksamheten erfordras både officerare och civila tekniker. Fortifikationsofficerens uppgift är att i kraft av sin utbildning såsom dels militär, dels tekniker fungera som förmedlare mellan de rent militära och de rent tekniska synpunkterna rörande en byggnadsfråga. Endast härigenom skapas förutsättning för att den civile tekniker, som skall omhänderhava det rent civiltekniska utförandet, erhåller sådana direktiv för sin verksamhet, att ar-

betet blir så ekonomiskt utfört som möjligt, samtidigt som de militära kraven bliva på rätt sätt tillgodosedda. Om företrädarna för de militära önskemålen icke hava förmåga att tekniskt bedöma sina krav och teknikerna sakna grund för att militärt bedöma byggnadsverkets militära funktion, uppstå sådana fortifikatoriskt felaktiga anläggningar, som den sistförflutna tiden tyvärr haft att uppvisa. För den militära byggnadsverksamheten gäller sålunda i personalhänseende icke ett »antingen — eller» utan ett »både — och», varvid den personalstat, som försvarsutredningen förslagit beträffande fortifikationskåren, måste anses som ett absolut minimum.

Med hänsyn till vad som sålunda anförts hemställes,

att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 210 måtte vidtaga sådana ändringar i fråga om fortifikationskårens personalsammansättning, att den kommer att i alla delar erhålla den utformning, som 1941 års försvarsutredning föreslagit.

Stockholm den 28 april 1942.

Nils Holmström.
